

Виставка «Нормандія в живопису». Національний художній музей України. Окрім цього закладу культури, організаторами є Посольство Франції в Україні, Французький інститут в Україні.

На підступах до музею – безкрає море, ніби з полотен Курбе: тільки не водяне, а людське. Ажіотаж навколо мистецької події – зворотний бік туги за істинним мистецтвом.

Для гастролей найбільшими українськими містами (кілька місяців тому експозиція пройшла успішну апробацію у Львові, а після підкорення столиці має вирушити до Дніпропетровська) було обрано 57 робіт із багатокомпонентної 120-полотної колекції «Нормандія в живопису» (усе зібрання охоплює часовий відрізок 1750–1950 рр.).

Адреса постійної прописки колекції: *Abbaye aux Dames* – колишній жіночий монастир «Абатство Дам», за сумісництвом – приміщення Регіональної ради Нижньої Нормандії. Саме рада 20 років тому сконструювала цю добірку картин.

Нарівні з Парижем та Лазурним узбережжям Нормандія була географічною колыскою імпресіоністів. Причина прихильності майстрів пензля до цієї землі має коріння в історичному минулому. ХІХ століття приховувало в своїх надрах незабарну загрозу технічного прогресу: шаленого розквіту наука для людства та водночас молоху для духовного життя. Прогрес промисловості виштовхував художників із великих міст – подалі від залізних машин і фабричних труб. Із другого боку, тодішня технічна революція була також сестрою революції в мистецтві.

Ключувши на манки виставкового буклета стосовно демонстрації робіт відомих французьких художників, котрі працювали в напрямках реалізму, романтизму, імпресіонізму та постімпресіонізму, стосовно експонування картин Моне, Жеріко, Коро, Ренуара («вперше за роки незалежності України»), той, хто, звісно, має елементарне поняття про творчість цих митців, дещо зняковів від побаченого. Ні, не розчарувався. Просто узяв не зовсім те, на що чекав. Здебільшого це – імпресіонізм, що лише намащує своє місце в історії світової культури, мистецтво натяків, невідчутних дотиків, недовисловленості, спорідненої з японською гравюрою. У трьох залах музею витримана тональність ранніх світанків, хмарних днів, сутінкових надвечір'їв.

Зародковий імпресіонізм ще не подарував нам того Клода Моне, манеру якого впізнаємо з півоберту. В експозиції оселилася компактна робота «Етрета» 1864 року народження. А ми ж пам'ятаємо: термін «імпресіонізм» почали вживати піс-

Кожен художник бажає знати,
де його *Нормандія*

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

ля Паризької виставки 1874-го, де показали полотно того ж таки Моне «Враження. Сонце, що сходить». (До слова, ось уже 27 років картину розшукує Інтерпол – відтоді, як її викрали в одному з музеїв Парижа.)

Тож за десятиліття до знаменної презентації цієї провісниці імпресіонізму месьє Моне лише торував свою майбутню художницьку стежину, час від часу наїжджаючи в Нормандію, зокрема до містечка Етрета, – туди, де фантазмагоричні дірчасті від прибоїв скелі утоплені фундаментами у воду. У Мопассана, котрий часто бачився з Моне в Нормандії, є такі рядки: «... попереду скеля дивної форми, закруглена та продірявлена наскрізь, нагадувала величезного слона, що занурив хобот у море. Це була «мала брама» Етрета» (з роману «Життя»).

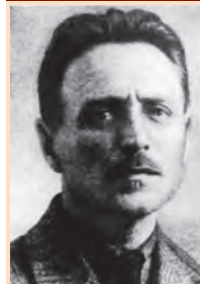
Представлений на виставці «Захід сонця» П'єра Огюста Ренуара – твір 1893 року – належить імпресіонізові, що вже вступив у права владарювання планетою, проте змушує ревізувати свої попередні уявлення про пензель митця. Цей маленький надчуттєвий демарш Ренуара проти фігуративності, невід'ємної від його творчості, став можливим у Нормандії – куточку, де ніщо не заважає емоціям знаходити для себе найнепередбачуваніші втілення. Захід сонця в даному разі скидається на клапоть шовку зі смугастим батиком. Як і багато інших робіт виставки, ренуарівська повідомляє глядачеві про свідому ескізність. Така собі вирваність із контексту, «епізодність» ніби сповіщає про розтягнутість, неквапливість нормандського часу. Мовляв, ще буде нагода скласти пазли в якесь надзвичайно ґрунтовне полотно.

Такі само чудові у своїй фрагментарності роботи «Кінь тинькаря» Теодора Жеріко з акцентом на сумному лошаті, етюд до картини «Болото» Ежена Будена зі зворушливими корівками, «Маленька ферма» Шарля Анграна – елегантний пейзаж ледь відчутними олійними крапельками, «Хатинка» Еміля Отона Фріза, де зачіпають за живе перехрещені руки дерев...

Пригадавши пазли, розумієш: ця виставка, врешті, і є тим самим масштабним полотном зрізу життя, що його бачили старожилі-нормандці: рибалки, пралі, млинарі тощо. Кризь іншу призму дивилися на велику картину туристи, котрих так не любили згадані трударі. А примирювали тих і тих художники. Тому що для всіх цих різних людей об'єктивно існували однакові впливи, водорості після шторму, профілі мостів та вітрильників, міжсезоння із сивим небом, молоко туману, бентежна вода без меж.

Художники не втомлювалися змальовувати буденність. Однак, декларуючи пріоритетність миттєвих вражень, митці волали: буденність насправді ніколи не буває такою вже буденною.

Фото Ольги ПРОКОПЧУК.

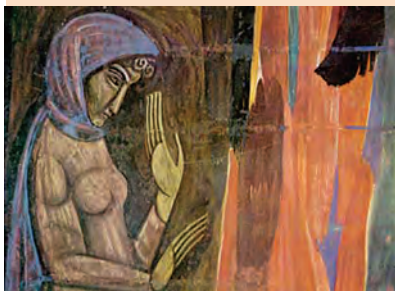
130 років від дня народження Михайла БОЙЧУКА

Один із засновників монументального мистецтва України

XX сторіччя, представник Розстріляного відродження, художник Михайло Львович Бойчук народився 1882 року в с. Романівка Тербовлянського району Тернопільської області.

З 1889-го навчався в художній школі у Львові. На кошти Наукового товариства імені Т. Шевченка (членом якого Бойчук став) та митрополита А. Шептицького студіював живопис у Віденській та Краківській академіях мистецтв. Підвищував рівень майстерності в Мюнхені та Парижі. Саме в Парижі замислився про вагомість колективності в мистецтві, спростувавши пріоритетність індивідуалістських пошуків. Створив групу «бойчуківців» (Микола Касперович, Софія Бодуенде-Куртене, Софія Налепинська). Там само, в Парижі, одружився із Софією Налепинською. У 1911–1912 рр. мешкав і творив у Львові. Коли 1917-го в Києві почали організовувати Українську академію мистецтв, одним із професорів обрали Михайла Бойчука. На початку 1920-х очолює Перші державні майстерні та взяв участь у пропаганді монументального мистецтва. Його група оформила багато визначних київських (і не тільки) споруд, масових свят, виставкових приміщень тощо. «Бойчукісти» обстоювали національну своєрідність українського мистецтва, що не вкладалося в канони радянського мистецтва. На Михайла Львовича чекало чимало крутих поворотів долі. У 1926–1927 рр. він разом зі сподвижниками здійснив творчу подорож до Німеччини, Франції, Італії. Після повернення групу звинуватили у шпигунстві. А 13 липня 1937 року Бойчука та кількох його учнів розстріляли. Софію Налепинську-Бойчук («шпигунку», «дружину керівника національної терористичної організації серед художників») аналогічна доля спіткала 11 грудня. Більшість творів художника було знищено.

Н. І.

День 14 **ЖОВТНЯ**

День художника

Це професійне свято митців відзначається в нашій країні щороку в другу неділю жовтня. Його встановлено згідно з Указом Президента України «Про День художника» № 1132/98 від 9 жовтня 1998 року, «...враховуючи роль художників

України в розвитку українського образотворчого мистецтва, відродженні національних традицій у художній творчості та на підтримку ініціативи Співки художників України».

Н. І.

